

VEDECKÉ SPRÁVY

PETER MARIOT*

**PRIESTOROVÉ HODNOTENIE VÝSLEDKOV VOLIEB DO SLOVENSKEJ
NÁRODNEJ RADY (JÚN 1990)**

Peter Mariot: Spatial Assessment of Results of the Election to the Slovak National Parliament (June, 1990). Geogr. čas., 43, 1991, 3; 8 figs., 1 table, 5 refs.

This contribution deals with identifying main areas in Slovakia, where individual political parties received the largest number of votes in election to the Slovak National Parliament (Figs. 1—7) as well as with main spatial features in preferring political parties in Slovakia (Fig. 8). Basic spatial differences in preferring individual parties are caused by national structure of population (members of Hungarian national minority voted identically the party Nr. 12), hierarchy of settlement network (preference of the party Nr. 5 in towns and/or the party Nr. 17 in rural areas) and religious structure of population (party Nr. 17 in Catholic regions, party Nr. 5 in evangelic regions and representation of more parties in another religions in Slovakia).

Jedným z prvých vnútropolitických vyvrcholení procesu spoločenských premien, ktoré koncom roku 1987 a začiatkom roku 1990 postihli celé Česko-Slovensko, boli voľby do Snemovne ľudu, resp. Snemovne národov Federálneho zhromaždenia ČSFR a do Českej, resp. Slovenskej národnej rady [uskutočnili sa v dňoch 8. a 9. júna 1990]. V našom príspevku si všímame niektoré geografické aspekty preferencie jednotlivých politických strán a zoskupení vyplývajúce z výsledkov volieb do Slovenskej národnej rady, v rámci ktorých na území Slovenska odovzdalo platné hlasy 3 377 726 voličov, t. j. 93,2 % osôb zapísaných do zoznamov voličov.

Dokazuje to, že účasť obyvateľov Slovenska na voľbách bola pomerne vysoká. Potvrdzujú to aj údaje za jednotlivé okresy, v ktorých sa podiel odovzdaných platných hlasov pohyboval od 91,1 % (Lučenec) do 95,1 % (Bardejov). Jestvujúce malé rozdiely v účasti obyvateľov okresov Slovenska na voľbách naznačujú, že z hľadiska tejto charakteristiky volieb do SNR je celé územie Slovenska pomerne homogénne.

Vo voľbách do Slovenskej národnej rady kandidovalo 16 politických strán, hnutí a zoskupení (z nich strany č. 3 a 6 kandidovali len na území Bratislavy a Západoslovenského kraja, strana č. 13 len na území Stredoslovenského kraja).

* RNDr. Peter Mariot, CSc., Geografický ústav SAV, Štefánikova 49, 814 73 Bratislava.

Poččet a podiel hlasov, ktoré vo voľbách získali zúčastnené politické strany, uvádza tab. 1.

Z údajov v tabuľke 1 vyplýva, že trojpercentnú hranicu, zabezpečujúcu zašstupenie v SNR, dosiahlo vo voľbách 8. a 9. júna 1990 sedem politických strán a zoskupení. Stali sa objektom našej pozornosti orientovanej predovšetkým na identifikovanie ťažiskových oblastí Slovenska, v ktorých jednotlivé strany získali najviac hlasov a na vystihnutie hlavných priestorových čŕt preferencie politických strán na Slovensku. Keďže analyzované voľby do SNR sa uskutočnili v zložitej vnútro politickej situácii, zámernne orientujeme svoju pozornosť len na identifikovanie priestorových čŕt formovaných ich výsledkami. Na hlbšiu analýzu príčin rozhodovania sa sme zatiaľ nemali vhodné nástroje.

PRIESTOROVÉ ASPEKTY ZÁJMU O JEDNOTLIVÉ STRANY A HNUZIA

Hnutie č. 5 — Verejnosc proti násiliu (VPN)

Hnutie VPN dostalo v júnových voľbách do SNR nielen najviac hlasov, ale bolo tiež jedinou kandidujúcou stranou, za ktorú sa vyslovil aspoň jeden volič v každom volebnom obvode. Na obr. 1 (Volebné výsledky VPN) možno sledovať niektoré charakteristické črty priestorového obrazu rozmiestnenia a intenzity preferencie VPN.

Patrí k nim najmä súvislé rozšírenie voličov VPN na celom území Slovenska a zhruba 25—35-percentný podiel VPN na celkovom počte hlasov odovzdaných

Tab. 1. Výsledky volieb do Slovenskej národnej rady uskutočnených 8.—9. 6. 1990

Názov strany, zoskupenia	Číslo	Poččet hlasov	%
Strana slobody (SS)	1	60 041	1,8
Demokratická strana (DS)	2	149 067	4,4
Česko-Slovenská strana socialistická (ČSSS)	3	1 166	0,0
Verejnosc proti násiliu (VPN)	5	991 303	29,4
Slobodný blok (SB)	6	3 326	0,1
Všeľudová dem. strana, ZPR, RSČS ¹	8	7 023	0,2
Komunistická strana Slovenska (KSS)	10	450 858	13,4
Spojenectvo poľnohospodárov a vidieka (SPV)	11	85 060	2,6
Spoluzitie (E—S—W—S), MKDH ²	12	292 636	8,7
Česko-Slovenské demokratické fórum (ČSDF)	13	515	0,0
Romovia (R)	14	24 753	0,7
Slovenská národná strana (SNS)	16	471 002	13,9
Kresťanskodemokratické hnutie (KDH)	17	648 768	19,2
Strana zelených (SZ)	18	116 069	3,4
Hnutie česko-slovenského porozumenia (HČSP)	19	13 417	0,4
Sociálna demokracia (SD)	21	61 401	1,8
Spolu		3 376 405	100,0

¹ Združenie pre republiku, Republikánska strana Česko-Slovenska.

² Maďarské kresťanskodemokratické hnutie.

pri voľbách do SNR. Výnimky z tejto relácie určujú lokalizáciu jadier a regiónov intenzívnejšej, resp. zníženej preferencie VPN.

K základným črtám priestorového obrazu rozmiestnenia voličov VPN patrí tiež ich vyššia relatívna koncentrácia v mestách a nižšia vo vidieckych sídlach, všeobecne vyššia preferencia VPN na východnom a podpriemerná preferencia VPN na južnom Slovensku. Vo väčšine slovenských miest získalo VPN 32—39 % hlasov, kým vo väčšine slovenských dedín 20—29 % hlasov, pričom na východnom Slovensku sú tieto údaje asi o 10 % vyššie. Napriek všeobecnej podpore VPN získalo toto hnutie nadpolovičnú väčšinu len v asi 60 prevažne menších vidieckych sídlach Slovenska.

K hlavným oblastiam preferencie VPN patria okresy Košice-mesto (43,7 % hlasov), Košice-vidiek (36,4), Prešov (38,8 %), Spišská Nová Ves (37,1 %), Poprad (35,5 %) a Michalovce (36,1 %). V okrese Košice-vidiek je ťažiskovým územím jeho východná časť, ktorú tvoria obce rozložené na západnom predpólí Slanských vrchov. Okrem toho VPN získalo výraznejšie výsledky najmä v oblastiach, v ktorých sa slabšie uplatnili vplyvy KDĽ (okolie Myjavy, východná časť Liptovskej kotliny, okolie Banskej Bystrice). Znížený záujem o VPN možno oproti tomu zaznamenať v oblastiach zvýšenej preferencie KDĽ (Orava), SNS (okresy Považská Bystrica a Žilina) a v obciach južného Slovenska, obývaných zväčša príslušníkmi maďarskej národnosti.

Hnutie č. 17 — Kresťanskodemokratické hnutie (KDĽ)

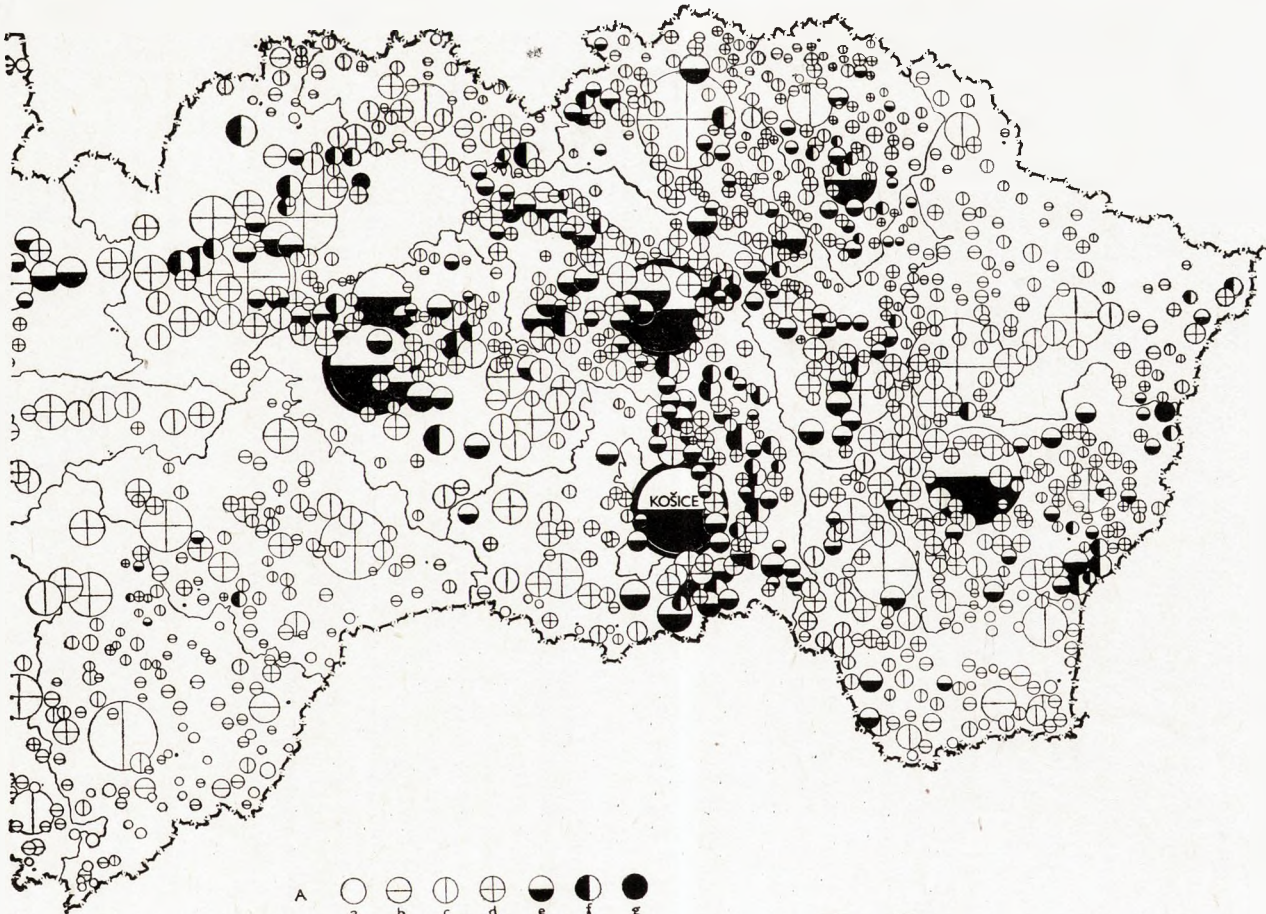
Obrázky 1 a 2 (Volebné výsledky KDĽ) ilustrujú skutočnosť, že kým VPN je preferovanou stranou obyvateľov miest, KDĽ je preferovanou stranou vidieckeho obyvateľstva. Potvrdzujú to aj údaje o zastúpení voličov týchto strán v jedenástich najväčších mestách Slovenska, v ktorých VPN získalo 31,3 %, kým KDĽ len 17,8 % z celoslovenského počtu hlasov.

Rozmiestnenie voličov KDĽ je na území Slovenska podstatne nerovnomernejšie ako dislokácia voličov VPN. Možno rozlišovať dve oblasti zvýšenej preferencie KDĽ (západné Slovensko s Kysúcami a Oravou, resp. východné Slovensko) a dve oblasti zníženého záujmu o KDĽ (stredné, resp. južné Slovensko).

Najviac voličov KDĽ sa sústreďuje na západnom Slovensku, Kysuciach a Orave. V mestách dosahuje ich podiel 15—25 %, vo vidieckych sídlach 35—45 % z celkového počtu odovzdaných hlasov. S výnimkou ojedinelých menších dedín získalo KDĽ v tejto oblasti absolútnu väčšinu len v obciach Oravy, ktorá je najvýraznejším regiónom preferencie KDĽ na Slovensku (v okrese Dolný Kubín pripadlo na KDĽ 44,2 % hlasov). Na území východného Slovenska sa preferencia KDĽ vo vidieckych obciach dokumentuje najmä vyšším podielom na celkovej počte hlasov (45—55 %), pričom v asi tretine vidieckych obcí hlasovala za KDĽ nadpolovičná väčšina voličov. Výraznejšími regiónmi preferencie KDĽ

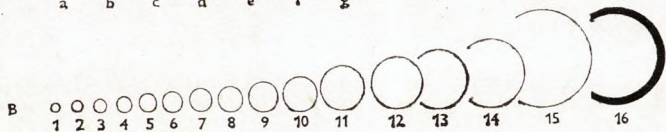
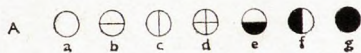
Obr. 1. Volebné výsledky VPN.

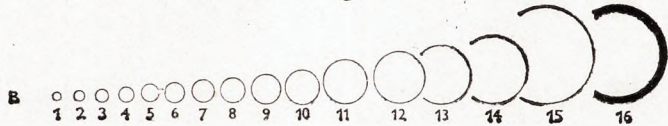
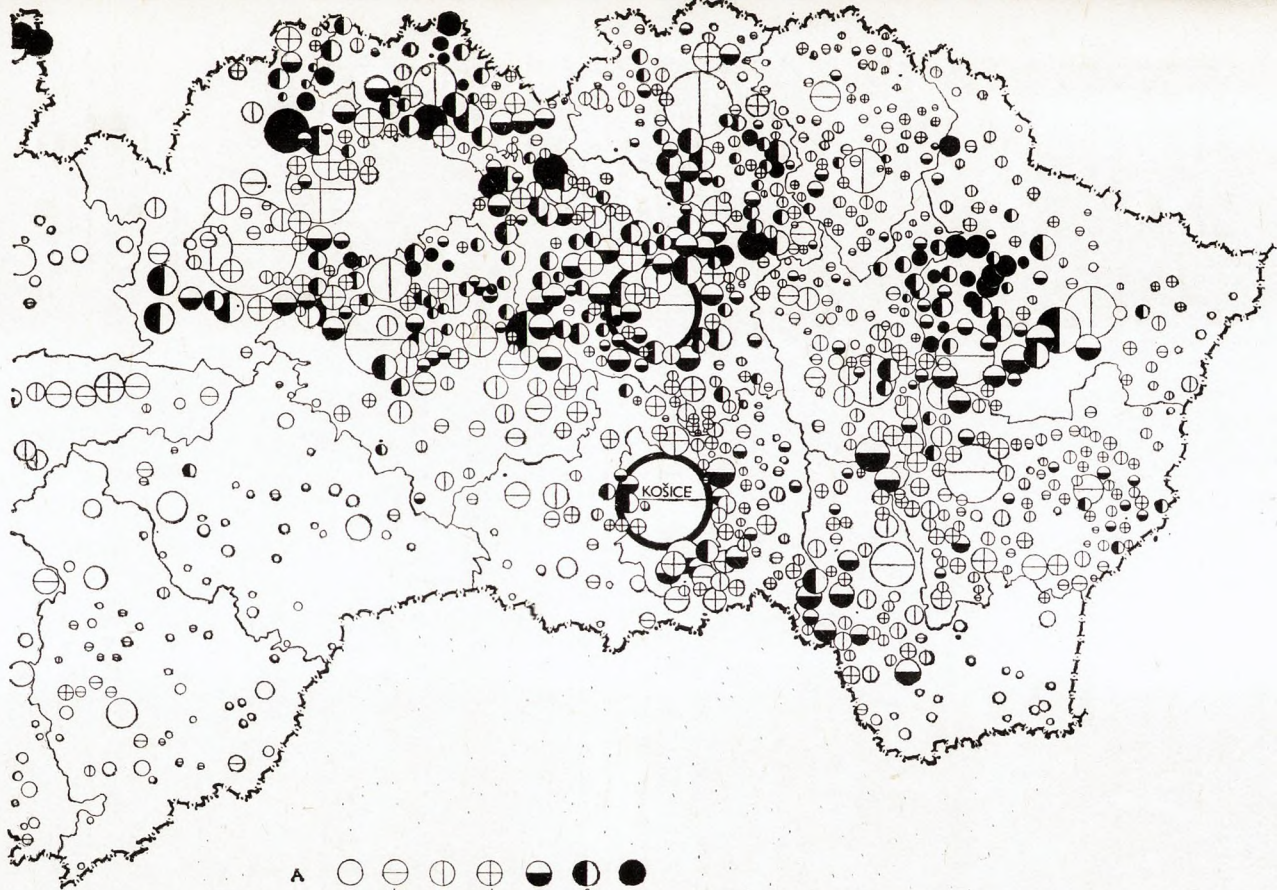
A — Podiel hlasov odovzdaných pre túto stranu na celkovom počte hlasov (v %): a — 0,1—9,9, b — 10,0—19,9, c — 20,0—29,9, d — 30,0—39,9, e — 40,0—49,9, f — 50—66,5, g — 66,6 a viac. B — Počet hlasov odovzdaných pre túto stranu: 1 — 7 — 250—299, 8 — 300—499, 9 — 500—749, 10 — 750—999, 11 — 1000—1999, 12 — 2000—2999, 13 — 3000—3999, 14 — 4000—4999, 15 — 5000—9999, 16 — 10 000 a viac. C — hranice okresov.

Obt. 1.

234

na východnom Slovensku sú najmä okresy Stará Ľubovňa [39,5 %] a Prešov [30,3 %], južná časť okresu Bardejov [29,8 %] a západná časť okresu Humenné [29,2 % hlasov].

K oblastiam slabšieho zastúpenia KDH patrí celá južná časť Slovenska, v ktorej obyvatelia maďarskej národnosti sympatizujúci s ideami KDH odovzdali hlasy Maďarskému kresťanskodemokratickému hnutiu kandidujúcemu spolu s hnutím Spolužitie pod číslom 12. Preto KDH získalo napr. v okrese D. Streda len 1,3 % a v okrese Komárno len 1,9 % hlasov. Iný charakter má znížená podpora KDH v obciach stredného Slovenska spôsobená najmä väčším rozptýlením záujmu voličov aj na iné strany. Už sme spomínali, že k regiónom s nižším podielom voličov KDH patria tiež tradičné regióny koncentrácie evanjelického obyvateľstva (okolie Myjavy, Martina, Lipt. Mikuláša, B. Bystrice).

Strana č. 16 — Slovenská národná strana (SNS)

Najmarkantnejšou črtou priestorového rozšírenia voličov SNS je ich koncentrácia v centrálnej a severnej časti západného, resp. východnom Slovensku (obr. 3 — Volebné výsledky SNS).

V centrálnej a severnej časti západného, resp. stredného Slovenska sú voliči SNS zastúpení prakticky vo všetkých obciach, pričom ich podiel na celkovom počte voličov sa pohybuje v mestách i vo vidieckych sídlach od 12 do 25 %. V tejto oblasti vystupujú dva regióny výraznejšej koncentrácie voličov SNS. Severný tvoria okresy Považská Bystrica [31,2 %], Žilina [30,2 %] a Čadca [28,9 % hlasov], ktoré sú ťažiskovou oblasťou koncentrácie podporovateľov SNS na Slovensku. K južnému patria okresy Žiar n. Hr. [27,0 %] a Prievidza [24,7 % hlasov]. K menej výrazným, ale dostatočne zreteľným regiónom podpory SNS patrí tiež územie okresu Bratislava-vidiek [20,6 % hlasov] a severná časť okresu Nové Zámky. Viac ako 40 % hlasov však SNS získala len v asi 20 obciach Slovenska a nadpolovičnú väčšinu len v dvoch obciach (Vrchteplá 53,3 % a Kotrčina Lúčka 50,3 %).

Nízke zastúpenie voličov SNS na južnom Slovensku súvisí najmä s opozíciou ideí SNS voči ideám hnutia kandidujúceho pod číslom 12. Oproti tomu malý počet hlasov odovzdaných pre SNS na východnom Slovensku je väčšmi odrazom typickej črty šírenia sa inovácií od centra k periférii. Zásluhou periférnej polohy východného Slovenska voči regionálnemu centru SNS na strednom Považí získala SNS vo Východoslovenskom kraji len 9,4 % z počtu hlasov odovzdaných tejto strane na území Slovenska a 4,8 % z celkového počtu hlasov voličov Východoslovenského kraja. Zodpovedá tomu tiež nízky percentuálny podiel voličov SNS na celkovom počte odovzdaných hlasov, ktorý len v 36 obciach Východoslovenského kraja presiahol 10 % (v troch obciach 20 %).

Strana č. 10 — Komunistická strana Slovenska (KSS)

KSS má podobne ako VPN, a to aj napriek menšiemu počtu získaných hlasov, všeobecné zastúpenie voličov na celom území Slovenska (obr. 4 — Volebné vý-

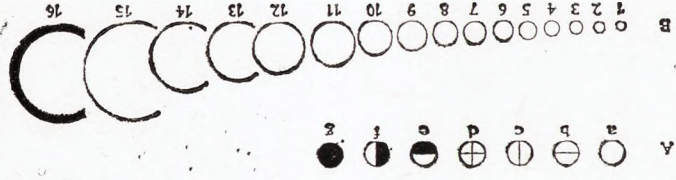

Obr. 2. Volebné výsledky KDH.

A, B, C — pozri obr. 1.

Obr. 3. Volebné výsledky SNS.

A, B, C — pozri obr. 1.

Obr. 3.

sledky KSS). Ani jeden hlas nezískala KSS len v 16 obciach SR, v ktorých boli zriadené volebné obvody. Pre túto stranu je okrem tohto rovnomerného zastúpenia charakteristický takmer stabilný 8 až 15-percentný podiel získaných hlasov v mestských i vidieckych sídlach, ba aj vo veľkej časti južného Slovenska, kde všetky ďalšie strany (s výnimkou dominujúcej strany č. 12) zaznamenali najnižší podiel voličov. Výnimiek z tohto obrazu priestorového rozmiestnenia voličov KSS je pomerne málo.

K výnimkám vyznačujúcim sa väčším zastúpením voličov KSS patrí západná časť okresu Rožňava a severné časti okresov Svidník, resp. Humenné. V okrese Rožňava získala KSS maximálny podiel hlasov zo všetkých slovenských okresov {24,6 %}, a to najmä zásluhou zvýšeného podielu hlasov odovzdaných vo vidieckych obciach {35—42 %}. Nadpolovičná väčšina voličov sa však v tomto regióne pre ňu vyslovila len v troch obciach. Druhým regiónom zvýšenej koncentrácie voličov KSS je severná časť okresov Svidník a Humenné. KSS tu získala 25 až 45 % hlasov, ktoré jej v niektorých prípadoch pomohli dosiahnuť tiež tesnú relatívnu väčšinu, najmä vo volebných obvodoch s menej ako 100—200 voličmi. Výnimku tvoria centrá Svidník {31,6 %} a Medzilaborce {40,1 %}. Sú jedinými väčšími mestami Slovenska, v ktorých KSS získala relatívnu väčšinu. Aj v tomto regióne však KSS získala tesnú absolútnu prevahu len v ôsmich obciach.

Z celoslovenského hľadiska je podpriemerné zastúpenie KSS najmä v oblastiach zvýšenej preferencie KDĽ (Orava, Kysuce, okres Prešov) a hnutia č. 12 (okres Dunajská Streda).

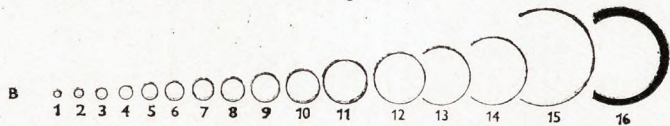
Hnutie č. 12 — Spolužitie (E-S-W-S), Maďarské kresťanskodemokratické hnutie (MKDH)

Zo všetkých politických strán a hnutí, ktoré sa roku 1990 zúčastnili na júnových voľbách do SNR, má najvyhranenejšie regionálne rozšírenie hnutie, ktoré kandidovalo pod číslom 12. Toto hnutie, obhajujúce záujmy národnostných menšín, zodpovedá predovšetkým názorom maďarskej národnostnej menšiny. Túto skutočnosť jednoznačne ilustruje aj obr. 5 [Volebné výsledky hnutia č. 12], na ktorom je detailnejšie znázornená situácia v juhoslovenskej pohraničnej oblasti.

K charakteristickým črtám preferencie hnutia č. 12 patrí vnútorná homogénna územla, v ktorom nie sú inde vystupujúce rozdiely medzi preferenciou obyvateľov väčších miest, resp. vidieckych sídiel, ako aj prevažne ostrá hranica medzi územím so súvislým a vysoko intenzívnym zastúpením voličov hnutia č. 12 a územím, v ktorom voliči tohto hnutia úplne absentujú. Zreteľná je aj absolútna prevaha voličov tohto hnutia vo väčšine obcí a členenie juhoslovenskej pohraničnej oblasti na tri regióny.

Najrozľahlejším z nich je región južnej časti Podunajskej nížiny, v ktorom bolo v dvoch okresoch — Dunajská Streda {68,4 % všetkých hlasov okresu} a Komárno {64,3 % hlasov} — sústreďujúcich 4,2 % voličov SR odovzdaných pre hnutie č. 12, 32,3 % všetkých hlasov. Nachádza sa tu tiež hlavné centrum koncentrácie voličov hnutia č. 12 — Komárno {13 104 hlasov}, ktoré tým ako jedi-

ne vzalo Bratislave primát najväčšieho strediska platný pre všetky ďalšie strany.

Druhý región v oblasti Juhoslovenskej kotliny tvoria južné časti okresov Lučenec, Rimavská Sobota, Rožňava a juhozápadná časť okresu Košice-vidiek. V tomto regióne sa však už absolútna prevaha hnutia č. 12 obmedzuje len na vidiecke sídla a v jeho najväčších centrách relatívne dominuje VPN. K tretiemu regiónu preferencie hnutia č. 12 patrí juhovýchodný kút Slovenska vo východnej časti okresu Trebišov, ktorý je — rovnako ako územie väčšiny južných okresov Slovenska — rozdelený na dve časti. Južnú s prevahou hlasov pre hnutie č. 12 a severnú s dominanciou iných strán.

Územné ohraničenie preferencie hnutia č. 12 na oblasti obývané obyvateľmi maďarskej národnosti je také výrazné, že v okresoch, ktoré nelemujú južné hranice Slovenska (a bez Bratislavy a Košíc), získalo hnutie č. 12 len 10 827 hlasov, z toho 61 % v okrese Nitra.

Strana č. 2 — Demokratická strana (DS)

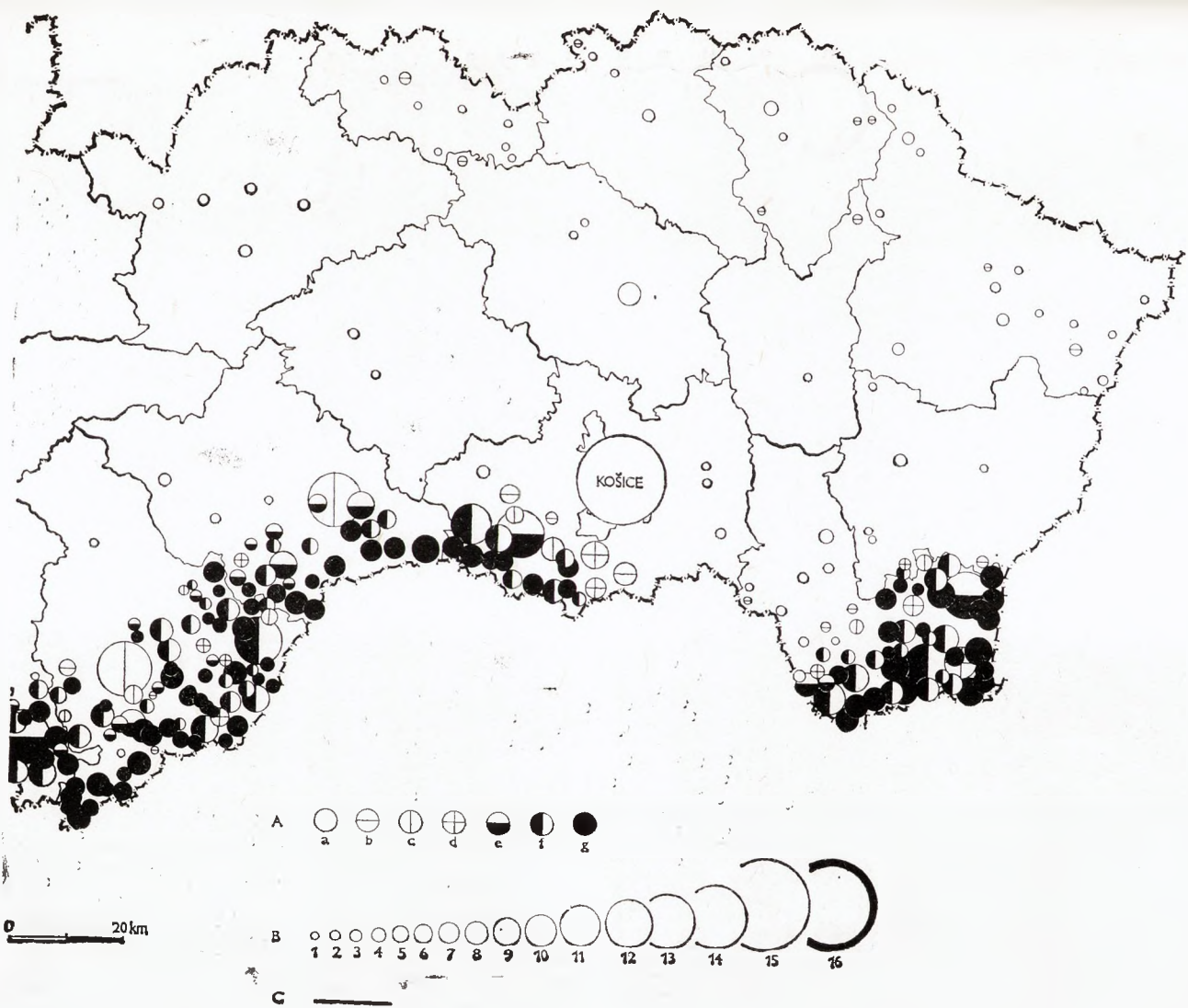
Demokratická strana má pomerne rovnomerné, ale málo intenzívne zastúpenie voličov na celom území SR (obr. 6 — Volebné výsledky DS). Vo vidieckych sídlach získala priemerne 10—30 hlasov, v mestách 600—1200 hlasov, čo vo väčšine obcí mestských i vidieckych sídiel tvorilo len 3 až 7 % z celkového počtu hlasovacích lístkov.

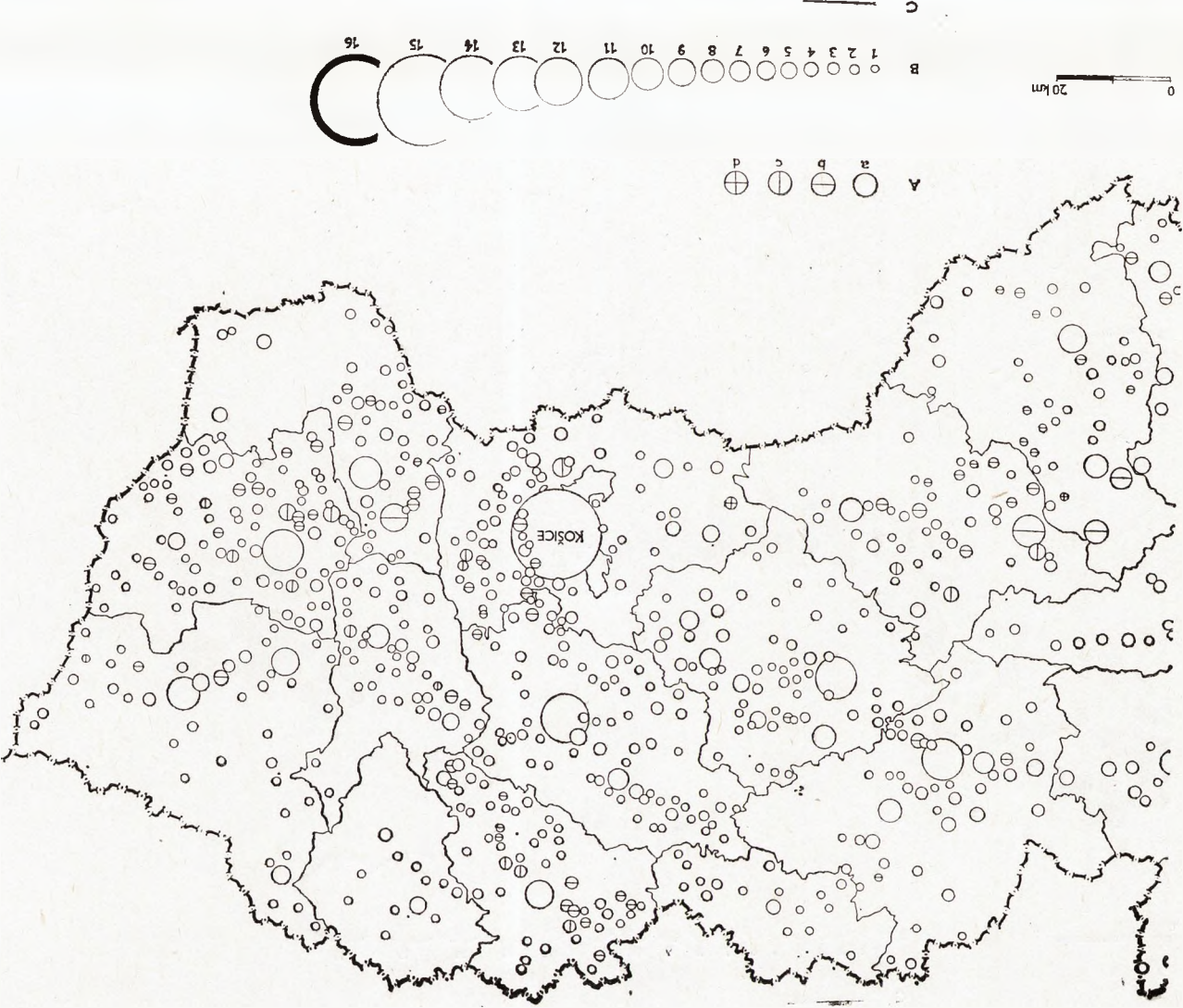
Najvýraznejším regiónom podpory DS je Turiec, najmä okolie Martina. Zásluhou toho mala DS v okrese Martin najvyšší podiel hlasov (10,2 %) zo všetkých okresov SR. K jadrám preferencie tejto strany možno zaradiť tiež Myjavu, v blízkosti ktorej leží sedem z 35 slovenských obcí, v ktorých DS získala viac ako 20 % hlasov. Zásluhou toho sa okres Senica zaraďuje k piatim okresom na Slovensku, v ktorom prekročila DS hranicu 6 % (Martin 10,2 %, Zvolen 6,7 %, Senica 6,5 %, Michalovce 6,3 %, Rožňava 6,0 %). Na území okresov Zvolen, Michalovce a Rožňava je však záujem o DS rozptýlený v separovaných obciach.

Slabé zastúpenie majú voliči DS najmä v oblastiach výraznej dominancie hnutia č. 12, na juhu Slovenska (v okrese D. Streda len 0,6 %, Komárno 1,4 % hlasov) a na severovýchodnom Slovensku (s výnimkou okolia Bardejova).

Strana č. 18 — Strana zelených (SZ)

K stranám, ktoré majú takmer rovnomernú podporu na celom území Slovenska, možno tiež zaradiť Stranu zelených (obr. 7 — Volebné výsledky SZ). Hoci intenzita tejto podpory je nízka (2 až 5 % hlasov), z celoslovenského hľadiska je najväčšmi vyrovnaná, keďže rozdiel medzi najvyšším (Senica 5,1 %) a najnižším (D. Streda 1,5 %) podielom hlasov získaných v celookresnom meradle je len 3,6 %. Na vidieku odovzdalo pre SZ svoje hlasy v každej obci priemerne 12—15 voličov, v menších a stredne veľkých mestách od 400 do 800 voličov.

Obr. 6.

Rovnomerné rozloženie záujmu o Stranu zelených neumožňuje bližšie určiť centrá a regióny jej zvýšenej, resp. zníženej podpory. Čiastočnú výnimku tvorí len územie južného Slovenska, kde medzi obyvateľmi maďarskej národnosti dostal program SZ najmenšiu podporu.

PRIESTOROVÉ ČRTY PREFERENCIE POLITICKÝCH STRÁN A Hnutí

Pri pohľade na obr. 8 (Preferencia politických strán vo voľbách do SNR v júni 1990) znázorňujúci dominujúcu stranu v jednotlivých obciach Slovenska (v ktorých boli zriadené samostatné volebné obvody) možno konštatovať, že základné priestorové rozdiely v preferencii politických strán a zoskupení, ktoré sa zúčastnili na voľbách do SNR, určujú tri hlavné činitele:

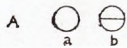
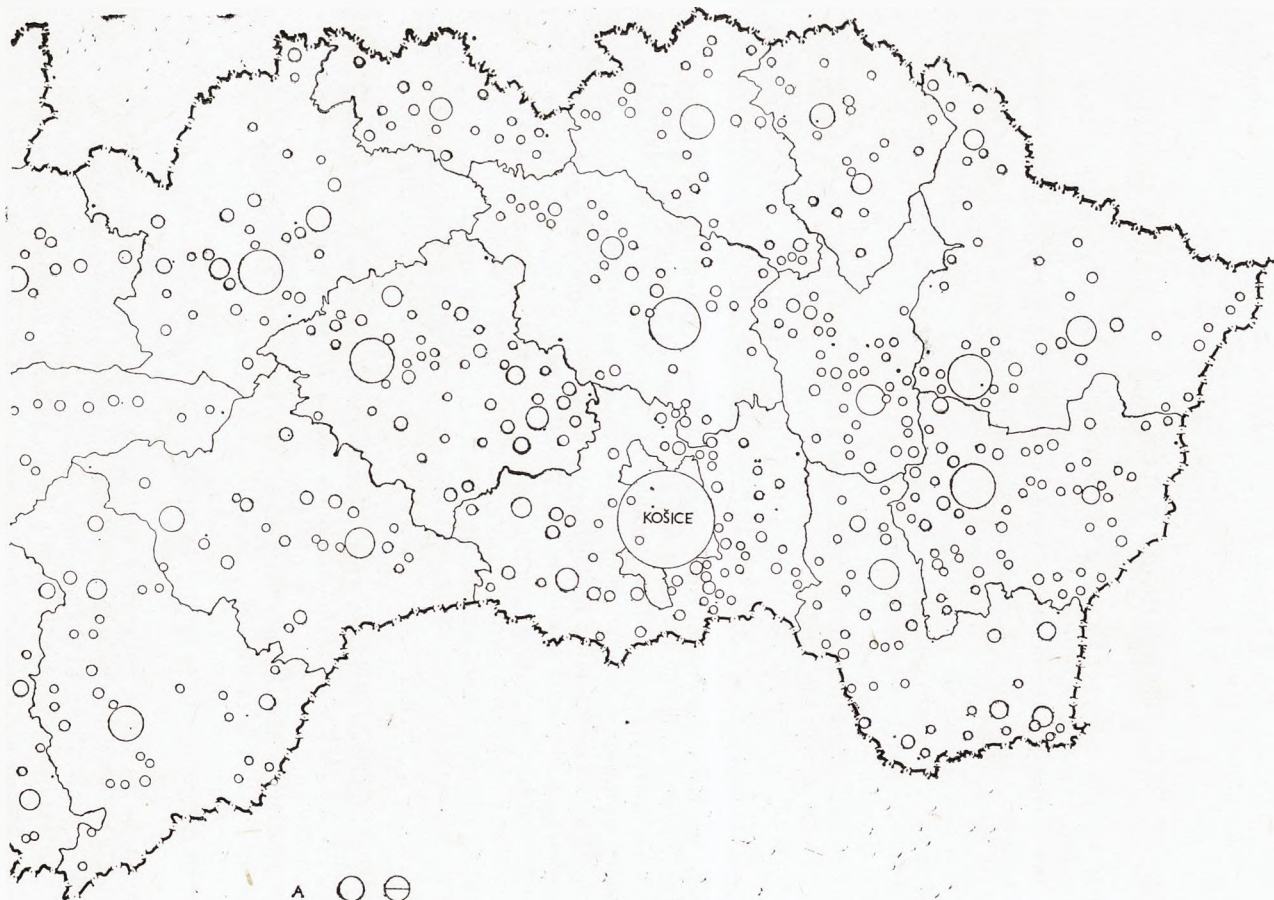
- hierarchia sídelnej siete,
- religiózna štruktúra obyvateľstva a
- národnostná štruktúra obyvateľstva.

Prvou črtou priestorovej diferenciacie preferencie jednotlivých strán na území Slovenska je všeobecná prevaha voličov hnutia č. 5 (VPN) v mestách, ktoré plnia významnejšie centrálné funkcie a prevaha voličov hnutia č. 17 (KDH) vo vidieckych sídlach. Najvýraznejšie sa táto črta prejavuje napr. v okresoch Trnava, Topoľčany a Senica. Obe strany tu však dominujú zväčša iba zásluhou relatívnej väčšiny, pričom druhá z nich získala často len o niekoľko percent menej hlasov. Osobitné postavenie má z tohto hľadiska oblasť Oravy (okres Dolný Kubín) a okres Stará Ľubovňa, kde je dominancia hnutia č. 17 (KDH) vo vidieckych sídlach výraznejšia (absolútna väčšina hlasov).

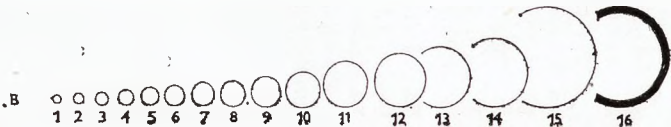
Všeobecnejšie uplatnenie tejto druhej črty priestorovej diferenciacie preferencie jednotlivých strán koriguje niekoľko okolností. V prvom rade je to všeobecne dominantné postavenie hnutia č. 12 (E-S-W-S) v juhoslovenskej pohraničnej oblasti, ktoré spôsobuje, že hnutie č. 12 má prioritné postavenie aj v mestách. Výnimku tvoria tiež okresy Žilina, Čadca, Považská Bystrica, Žiar n. Hr., v ktorých centrách získala vedúcu úlohu strana č. 16 (SNS) a navyše sa presadila aj vo vidieckych obciach. Z celoslovenského hľadiska patria k netypickým oblastiam tiež severná časť okresu Rožňava — kde sú hojnejšie zastúpené malé obce, v ktorých relatívnu väčšinu hlasov získala strana č. 10 (KSS) — a severná časť okresov Svidník, resp. Humenné, kde strana č. 10 získala relatívnu väčšinu i v sídlach s výraznejšími centrálnymi funkciami.

Územie východného Slovenska je z hľadiska zastúpenia strán dominujúcich vo vidieckych sídlach priestorovo podstatne heterogénnejšie ako západné Slovensko. Táto skutočnosť je odrazom pesteršej národnostnej skladby obyvateľstva, ale do určitej miery súvisí tiež s ďalším činiteľom čiastočne ovplyvňujúcim priestorovú diferenciaciu jednotlivých strán — religióznou štruktúrou obyvateľstva.

Napriek tomu, že sa úloha religiozity v živote a v rozhodovaní obyvateľstva Slovenska viac ako 40 rokov umelo potláčala, jej vplyvy v niektorých oblastiach pretrvali a prejavili sa aj v postojoch voličov vidieckych obcí. Katolícki voliči vidieka prevažne preferovali hnutie č. 17 (KDH), voliči evanjelického

0 20 km

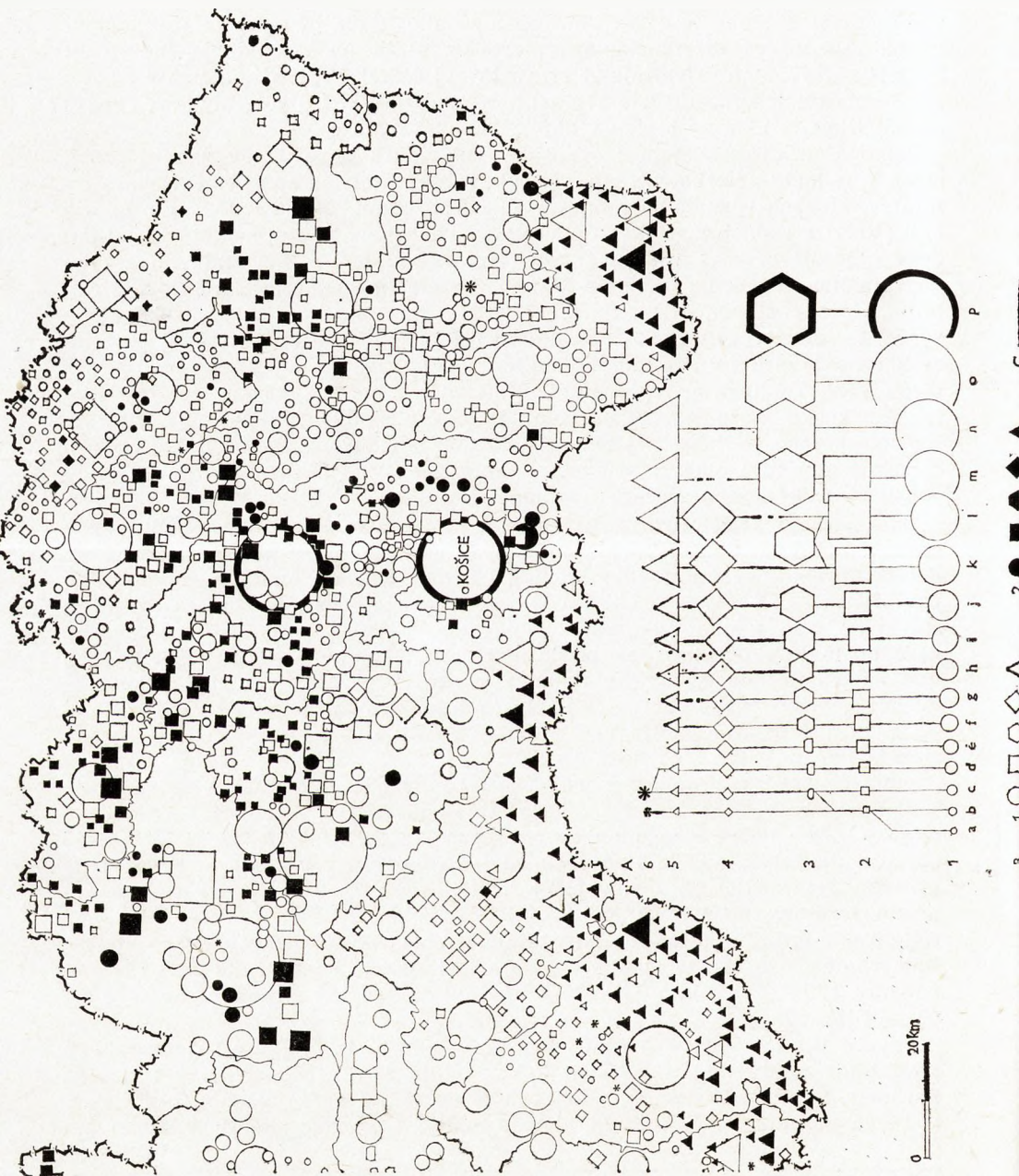
vierovyznania hnutie č. 5 (VPN), kým príslušníci pravoslávnej cirkvi rovnomernejšie rozptýlili svoje hlasy medzi tieto dve strany a stranu č. 10 (KSS). Konkrétnym dokumentom takýchto postojov nie je iba už spomínaná intenzívnejšia priestorová diferenciácia preferencie strán na východnom Slovensku hustejšie obývanom príslušníkmi pravoslávnej cirkvi. Prejavili sa tiež v tradičných oblastiach koncentrácie evanjelikov, k akým patrí okolie Myjavy, Turiec, dolná Orava, východný Liptov a okolie Banskej Bystrice.

Regionálnu diferenciáciu Slovenska vyplývajúcu z rozdielov v preferencií strán v radoch mestského, resp. vidieckeho obyvateľstva spôsobuje viacero činiteľov, ktorých význam sa z miesta na miesto mení. Uprednostňovanie hnutia č. 5 (VPN) v radoch mestského obyvateľstva možno v určitej syntetizujúcej podobe objasniť celkovo vyššou úrovňou informovanosti a vzdelania mestského obyvateľstva, ale svoju úlohu tu zrejme zohrala aj jeho väčšia politická flexibilita. Uprednostňovanie hnutia č. 17 (KDH) na vidieku je zrejme dôsledkom vyššej religiozity vidieckeho obyvateľstva a výhodnejšej organizačnej štruktúry katolíckej cirkvi v porovnaní s narýchlo sa sformovanou organizačnou štruktúrou VPN. Tento druh regionálnej diferenciácie politických názorov obyvateľov Slovenska môže mať za následok formovanie odlišných postojov obyvateľov miest, resp. vidieka, najmä k problémom spojeným s materiálными (napr. cirkevné majetky) alebo duchovnými záujmami cirkvi (napr. vyučovanie náboženstva na školách, prerušenie tehotenstva a i.).

Ďalšou črtou priestorovej diferenciácie preferencie jednotlivých politických strán a hnutí na Slovensku je nepochybne veľmi úzky vzťah medzi rozmiestnením obyvateľov maďarskej národnosti a preferenciou hnutia kandidujúceho pod číslom 12 (E-S-W-S, MKDH). Obrázok 8 dokazuje, že toto zoskupenie, ktoré stavia do čela svojho programu obhajovanie záujmov národnostných menšín, uprednostňujú v podstate len príslušníci maďarskej národnosti. V súvislosti s tým možno územie Slovenska rozdeliť na dve nerovnako rozľahlé oblasti — menšiu, juhoslovenskú pohraničnú oblasť s intenzívnym zastúpením voličov hnutia č. 12 a podstatne väčšiu, zostávajúcu časť Slovenska, na ktorej táto strana získala len niekoľko stoviek hlasov.

Juhoslovenskú pohraničnú oblasť tvorí pás územia sledujúci hranice ČSFR s Maďarskom v šírke 10 až 50 km zreteľne prerušený v juhovýchodnej časti okresu Košice-vidiek a západnej časti okresu Trebišov. V tejto oblasti prevažujú obce, v ktorých hnutie č. 12 získalo nielen relatívnu, ale dokonca i absolútnu prevahu; Na rozdiel od zostávajúcej časti Slovenska sa v tejto oblasti neprejavujú rozdiely medzi mestami a vidieckymi obcami, ani rozdiely spôsobené religióznou štruktúrou obyvateľstva. Najmä v obciach okresov Dunajská Streda, Komárno a Nové Zámky (juhovýchodná časť) získalo hnutie č. 12 takú výraznú podporu (70—90 % hlasov), akú nedosiahla žiadna iná strana nikde inde na území Slovenska.

Úzku a jednoznačnú väzbu medzi preferenciou tohto hnutia a rozmiestnením obyvateľov maďarskej národnosti dokumentuje aj skutočnosť, že v okresoch Bardejov, Svidník, Humenné, v ktorých sú vo väčšej miere zastúpení príslušníci iných národnostných menšín, získalo hnutie č. 12 viac ako 10 % hlasov len

Obr. 8.

v 26 obciach (z toho v 19 obciach nedosahoval jeho podiel na celkovom počte hlasov 10 %) a v 22 okresoch Slovenska nezískalo ani 1 % hlasov.

Regionálna diferenciacia Slovenska na základe rozdielov v preferencii hnutia č. 12 má konkrétne dôsledky, ktoré sa prejavujú hlavne v zvýšenej reakcii obyvateľov juhoslovenskej pohraničnej oblasti na riešenie národnostných problémov a pochopiteľne aj vo všeobecne menšej podpore slovenského národného hnutia. Dokumentuje to aj skutočnosť, že strana č. 16 (Slovenská národná strana) získala napr. v okrese Dunajská Streda len 1,1 %, a v okrese Komárno len 1,5 % hlasov. Vzhľadom na to, že s hnutím Spolužitie kandidovalo pod č. 12 aj Maďarské kresťanskodemokratické hnutie, je v juhoslovenskej pohraničnej oblasti veľmi slabo zastúpené aj hnutie č. 17 (KDH), na ktoré pripadlo menej ako 2 % z celkového počtu hlasov.

ZÁVER

Predchádzajúce úvahy potvrdzujú, že voľby do vrcholných národných a štátnych zastupiteľských orgánov sú vhodným prostriedkom na skúmanie priestorových rozdielov v politických postojoch obyvateľov Slovenska, ktoré tvoria jeden z prvkov systému jeho správania sa. Poznanie týchto aspektov má praktický i vedecký význam.

V prvom rade treba zdôrazniť jeho praktický význam pre politickú aktivitu všetkých strán a hnutí, ktorým priestorový obraz výsledkov volieb dokumentuje základné črty regionálneho rozdelenia politických síl. Vychádzajúc z týchto údajov možno exaktnejšie a efektívnejšie bilancovať vlastné pozície i pozície konkurenčných strán, presnejšie určiť regióny v ktorých má, resp. nemá zmysel aktivizovať politickú činnosť, konkretizovať svoj politický program s ohľadom na riešenie špecifických regionálnych problémov a pod.

Z vedeckého hľadiska prispievajú výsledky výskumov priestorových rozdielov v politických postojoch obyvateľstva SR k obohateniu fondu informácií o regionálnej diferenciacii Slovenska. Súčasne ponúkajú podnety na konkrétnejšie analýzy tých interakcií prvkov socioekonomického systému, ktoré vyjadrujú väzby medzi rôznymi demografickými, sociálnymi a hospodárskymi charakteristikami na jednej strane a regionálnymi aspektmi preferencie politických strán na strane druhej.

Vzhľadom na to, že v analyzovaných voľbách do SNR vystupovali v podstate novo založené (resp. obnovené) hnutia a strany, nemohli sme v našom príspevku skúmať vývojové aspekty priestorovej diferenciacie preferencie politických strán na Slovensku. Dá sa však predpokladať, že každé ďalšie voľby do SNR poskytnú možnosť aj na štúdiu týchto problémov, ktorých riešenie ďalej roz-

---

Obr. 8. Preferencia politických strán vo voľbách do SNR v júni 1990. A — Dominujúca politická strana, resp. zoskupenie: 1 — VPN, 2 — KDH, 3 — SNS, 4 — KSS, 5 — E—S—W—S, 6 — iné strany. Počet platných hlasov: a — 10—199, b — 200—399, c — 400—599, d — 600—799, e — 800—999, f — 1000—1249, g — 1250—1499, h — 1500—1999, i — 2000—3499, j — 3500—4999, k — 5000—7449, l — 7500—9999, m — 10 000—14 999, n — 15 000—24 999, o — 25 000—49 999, p — 50 000 a viac. B — Podiel hlasov pre dominujúcu stranu na celkovom počte hlasov: 1 — do 50 %, 2 — 50 % a viac, C — hranice okresov.

širi praktický i vedecký prínos výskumov priestorových aspektov politických postojov obyvateľov Slovenska.

LITERATÚRA

1. ATLAS ČESKOSLOVENSKEJ REPUBLIKY. Česká akademie věd a umění. Orbis, Praha 1935. — 2. ATLAS SLOVENSKEJ SOCIALISTICKEJ REPUBLIKY. Slov. akadémia vied a Slov. kartografia, Bratislava 1980. — 3. ENCYKLOPÉDIA SLOVENSKA. Vol. I—VI., Veda, Bratislava 1977—1982. — 4. SLOVENSKO. Vol. 3, I. časť, Obzor, Bratislava 1974. — 5. STATISTICKÝ LEXIKON OBCÍ ČSSR 1982. Díl 2, SEVT, Praha 1984.

Peter Mariot

SPATIAL ASSESSMENT OF RESULTS OF THE ELECTION TO THE SLOVAK NATIONAL PARLIAMENT (JUNE, 1990)

In the election to the Slovak National Parliament held on 8th to 9th June, 1990, 16 political parties, movements and groupings appeared as candidates. Results reached by individual parties illustrates Table 1. The author deals with identifying main areas in Slovakia, where individual political parties received the largest number of votes as well as with main spatial features in preferring political parties in Slovakia.

Party Nr. 5 (VPN — Public against violence) is characteristic with relatively equal distribution of voters in the whole Slovakia, with higher concentration in towns and in the east Slovakia (Fig. 1).

Party Nr. 17 (KDH — Christian-Democratic Movement) is preferred predominantly by population of rural districts in the west Slovakia, Kysuce, Orava and in the north of the east Slovakia (Fig. 2).

Voters for the party Nr. 16 (SNS — Slovak National Party) are concentrated in central and northern part of the west and/or central Slovakia with centre in the Žilina and Žiar n. Hronom surroundings (Fig. 3).

Party Nr. 10 (KSS — Communist Party of Slovakia) has equal representation of voters in Slovakia too. In towns and rural areas it has 8 to 15 % of voters. There exist also slightly expressive region in which it dominates (Fig. 4).

Party Nr. 12 (E—S—W—S — Co-existence) has regionally sharply limited representation in the south of Slovakia, where it became dominant between population of Hungarian nationality (Fig. 5).

Party Nr. 2 (DS — Democratic Party) was supported particularly in the Turiec region (Fig. 6).

Party Nr. 18 (Strana zelených — Party of the Green) has equal representation of voters in Slovakia but of little intensity (Fig. 7).

Basic spatial differences in preferring political parties which participated in 1990 election to the Slovak National Parliament, are characterized by 3 main factors: (Fig. 8).

— religious structure of population (distribution of Hungarian national minority which voted identically the party Nr. 12),

— hierarchy of settlement network (preference of the party Nr. 5 in towns and the party Nr. 17 in rural areas),

— religious structure of population (preference of the party Nr. 17 in the areas with predominantly Catholic population, of the party Nr. 5 in the areas with predominantly Evangelics and representation of more parties in another religious regions).

We can suppose that the next election to the Slovak National Parliament will give a possibility to analyse also a development of changes in spatial picture of preferring political parties in Slovakia.

- Fig. 1. Results of the election of the VPN movement.
 A — Share of votes giving to the VPN in a total number of votes (in %): *a* — 0,1—9,9, *b* — 10,0—19,9, *c* — 20,0—29,9, *d* — 30,0—39,9, *e* — 40,0—49,9, *f* — 50—66,5, *g* — 66,6 and more. B — Number of votes giving to the VPN: 1 — 10—24, 2 — 25—49, 3 — 50—99, 4 — 100—149, 5 — 150—199, 6 — 200—249, 7 — 250—299, 8 — 300—499, 9 — 500—749, 10 — 750—999, 11 — 1000—1999, 12 — 2000—2999, 13 — 3000—3999, 14 — 4000—4999, 15 — 5000—9999, 16 — 10 000 and more. C — boundary of districts.
- Fig. 2. Results of the election of the KDH movement.
 A, B, C — See Fig. 1.
- Fig. 3. Results of the election of the SNS party.
 A, B, C — See Fig. 1.
- Fig. 4. Results of the election of the KSS party.
 A, B, C — See Fig. 1.
- Fig. 5. Results of the election of the movement Nr. 12.
 A, B, C — See Fig. 1.
- Fig. 6. Results of the election of the DS party.
 A, B, C — See Fig. 1.
- Fig. 7. Results of the election of the SZ (Strana zelených) party.
 See Fig. 1.
- Fig. 8. Preference of political parties in the election to the Slovak National Parliament, June, 1990. A — Dominating political party and/or grouping: 1 — VPN, 2 — KDH, 3 — SNS, 4 — KSS, 5 — E—S—W—S, 6 — other parties. Number of valid votes: *a* — 10—199, *b* — 200—399, *c* — 400—599, *d* — 600—799, *e* — 800—999, *f* — 1000—1249, *g* — 1250—1499, *h* — 1500—1999, *i* — 2000—3499, *j* — 3500—4999, *k* — 5000—7449, *l* — 7500—9999, *m* — 10 000—14 999, *n* — 15 000—24 999, *o* — 25 000—49 999, *p* — 50 000 and more. B — Share of votes for dominating party in a total number of voices: 1 — to 50 %, 2 — 50 % and more. C — boundaries of districts.
- Tab. 1. Results of the election to the Slovak National Parliament, 8th—9th June, 1990.

Translated by J. S ý k o r o v á